

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан економічного факультету
(Діброва А. Д.)
2022 р.

"СХВАЛЕНО"
на засіданні кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності
Протокол № 16 від "12" травня 2022 р.
Завідувач кафедри
(Ільчук М. М.)

"РОЗГЛЯНУТО"
Гарант ОП «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Гарант ОП
(Яворська В. О.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦІНА І ЦІНОУТВОРЕННЯ

Спеціальність 076 Підприємництво торгівля та біржова діяльність
освітня програма Підприємництво торгівля та біржова діяльність
Факультет ЕКОНОМІЧНИЙ
Розробники: канд. економ. наук., доцент Панкратова Л.Л.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2022 р.

1.Опис навчальної дисципліни

«ЦІНА І ЦІНОУТВОРЕННЯ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	076 Підприємництво торгівля та біржова діяльність	
Освітня програма	Підприємництво торгівля та біржова діяльність	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обв`язкова	
Загальна кількість годин	120 год.	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2 курс	2 курс
Семестр	4	3
Лекційні заняття	30 год.	8 год
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	104 год
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	4	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у майбутнього фахівця теоретичних знань та практичних навиків з питань формування цін на продукцію, зокрема розуміння основних засад методики розрахунку цін та аналізу ціноутворюючих чинників, знання законодавчо-правових актів у цій сфері, тощо.

Завдання дисципліни полягає в розкритті проблем:

- теоретичні основи ціноутворення;
- законодавчо-правове регулювання ціноутворення;
- організаційно-економічний механізм ціноутворення;
- характеристика методів регулювання формування цін в Україні;
- види цін та їх класифікація;
- ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК;
- удосконалення системи ціноутворення на сільськогосподарську продукцію;
- моніторинг та контроль за цінами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні теорії вартості, поняття ціни, трансформацію категорій «ціна» і «витрати»,
- функції, види ціни, її складові, сучасний рівень цін на сільськогосподарську продукцію,
- сутність поняття еластичності попиту, методи формування ціни,
- світовий досвід, вітчизняну практику регулювання ціноутворення,
- законодавчо-нормативні акти щодо ціноутворення в Україні на сучасному етапі,
- взаємозв'язок ціноутворення з інфляцією, паритет (диспаритет) цін,
- значення системи цінового моніторингу, порядок здійснення контролю за цінами та відповідальність за порушення у сфері встановлення і застосування цін.

вміти:

- визначати рівноважну ціну, еластичність попиту за ціною товарів та доходами населення,
- розраховувати закупівельну, оптову, роздрібну ціну, паритетну ціну, ціни «франко...»,
- аналізувати структуру роздрібною ціни, структуру витрат,
- здійснювати розрахунки інтервенційних цін за конкретних умов,
- визначати економічну ефективність випуску продукції більш високої якості, розмір штрафу за відповідні порушення дисципліни цін.

Набуття компетентностей:

✓ **загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

✓ **фахові (спеціальні) компетентності (ФК):**

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 12. Здатність до аналітичної, торговельної та інвестиційної діяльності на міжнародних та вітчизняних біржових товарних майданчиках.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення

Тема 1. Основні теорії ціноутворення (9 год.)

Основні теорії ціноутворення. Розглядаються основні положення витратної (трудової) теорії вартості, маржиналістської (граничної вартості) теорії вартості, теорії попиту і пропозиції, приводиться їх узагальнення і порівняння, встановлюються співвідношення.

Визначення(поняття) ціни. Наводяться визначення (поняття) ціни різних авторів, а також законодавче визначення.

Тема 2. Попит, пропозиція, ринкова рівновага (9 год.)

Попит, обсяг попиту, сутність закону попиту: визначення, математична та графічна інтерпретація. Зміна попиту та зміна обсягу попиту. Нецінові фактори (детермінанти) впливу на зміну попиту. Поняття взаємозамінних товарів (субститутів) та взаємодоповнюючих товарів (комплементів).

Пропозиція, обсяг пропозиції, сутність закону пропозиції: визначення, математична та графічна інтерпретація. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції. Нецінові фактори (детермінанти) впливу на зміну пропозиції.

Ринкова рівновага та регулююча функція ціни. Рівноважний обсяг та рівноважна ціна. Ситуації, коли відбуваються порушення рівноважного стану: при запровадженні верхньої межі ціни (надлишок), при запровадженні нижнього рівня ціни (дефіцит). Зміна стану рівноваги під впливом нецінових чинників. Практичне застосування аналізу рівноваги. Державне регулювання ринку та можливі наслідки.

Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції (9 год.)

Еластичність попиту. Наводяться поняття еластичності попиту, формули визначення еластичності попиту за ціною та еластичності попиту за доходами, аналіз співвідношення попиту та ціни або доходу при різних значеннях еластичності (рівності 1, більше 1, менше 1, більше 0 – позитивне значення, менше 0 – негативне значення, спрямованості значення до нескінченності тощо), факторів, що впливають на еластичність попиту. Розглядаються парадокс Гіффена, Веблена, закон Енгеля.

Наводиться перелік та характеристика функцій ціни: обліково-виміральної (визначення витрат, визначення обсягів капіталовкладень, визначення суми платежів до бюджету, вимірювання обсягу товарообігу, визначення рівня рентабельності та ін.), стимулюючої (стимулювання впровадження у виробництво передових досягнень науки і техніки, стимулювання скорочення витрат, стимулювання підвищення якості, мотивація виробництва конкурентоспроможної продукції, зміна структури попиту і пропозиції), розподільчої (між галузями економіки, регіонами, соціальними групами, регулювання доходів окремих економічних суб'єктів), а також раціонального розміщення виробництва, збалансування попиту і пропозиції.

Тема 4. Види цін та їх класифікація (9 год.)

Класифікаційні фактори в системі цін. Характеризуються класифікаційні фактори системи цін. Наводяться видові групи цін, сформовані за відповідною факторною ознакою: характером економічного обороту (сфери обслуговування), територія поширення, час дії, порядок відшкодування споживачами витрат з доставки, ступінь впливу держави на процес ціноутворення, маркетингова стратегія.

Вільні ціни та їх різновиди Види вільних цін. Склад ціни з врахуванням умов «Франко» (франко-склад продавця, франко-станція відправлення, франко-вагон станція відправлення та ін.) – включення витрат на транспортних, вантажо-розвантажувальних роботах.

Регульовані ціни та їх характеристика. Види регулювання цін на продукцію агропромислового сектору економіки України на сучасному етапі – положення законів України та практики їх реалізації (мінімальні та максимальні ціни на об'єкти цінового регулювання на ринку зерна, і т.п.).

Тема 5. Державне регулювання процесів ціноутворення в Україні (9 год).

Поняття державного цінового регулювання та його цілі. Основні законодавчо-правові акти у сфері контролю (нагляду) за ціноутворенням. Основні цілі державної цінової політики. Сфери застосування цінового регулювання та суб'єкти державного регулювання. Інструменти державного цінового регулювання. Державні установи, які мають найбільші повноваження, щодо формування та реалізації державної цінової політики.

Тема 6. Світовий та вітчизняний досвід регулювання цін на аграрну продукцію та продовольство (9 год).

Вимоги міжнародної спільноти, щодо механізмів регулювання ринку. Основні заходи державної підтримки сільського господарства в Світовій організації торгівлі, згідно "Угоди про сільське господарство". Поділ усіх заходів на три скриньки: "зелену", "жовту" та "блакитну". Цінове регулювання в ЄС. Спільна аграрна політика ЄС. Етапи розвитку Спільної аграрної політики Євросоюзу.

Необхідність та мета регулювання цін на продукцію аграрного сектору економіки. Види цінового регулювання на сільськогосподарську продукцію та продовольство. Інтервенційні операції на аграрному ринку. Механізм розрахунку мінімальної інтервенційної ціни. Об'єкти цінового регулювання. Заставні операції на аграрному ринку. Функції заставної ціни: кредиту, мінімальної гарантованої ціни в залежності від того, чи забирається (повертається) зерно із застави. Рівень заставних цін на різні види зернових культур: історичний аспект та сучасна методика визначення. Регулювання цін на продовольство.

Цінове регулювання в США. Цільові ціни (гарантовані ціни). Заставні операції Товарно-кредитної корпорації (ТКК), прями платежі фермерам, заходи з регулювання розмірів сільськогосподарського виробництва.

Модуль 2. Формування цінової політики підприємства в інформаційній економіці

Тема №7. Склад та структура ціни. Витрати, прибуток та інші елементи ціни (13 год.)

Основні складові ціни та їх структура. Суть витрат виробництва, собівартість виробнича, собівартість повна. Прибуток, як складова формування ціни. Податки в ціні: ПДВ, акцизний податок, мито. Посередницька націнка та роздрібна націнка.

Попадається схематичне зображення роздрібною ціни одиниці продукції сільськогосподарського походження по технологічному ланцюгу її виробництва: від складових витрат в аграрному виробництві, включаючи реалізацію і транспортування від сільськогосподарського товаровиробника до переробного підприємства, затрати і доходи переробників, торгівельної мережі, податки тощо.

Тема 8. Основні методи ціноутворення (9 год).

Основні складові ціни та методи ціноутворення. Попадається характеристика методів, моделей, етапів формування цін в залежності від стратегії учасника ринку. Висвітлюється трансформація категорій «витрати» та «ціна» в теорії і практиці господарчої діяльності – питання розглядається на конкретних прикладах технологічного ланцюга виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції.

Суть методики ціноутворення. Витратні методи ціноутворення: Методи “витрати +”; Метод беззбитковості та цільового прибутку. Поділ витрат на постійні та змінні. Методи ціноутворення з орієнтацією на попит. Методи ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію.

Тема 9. Стратегії ціноутворення (9 год).

Класифікація стратегій ціноутворення в залежності від цілей ціноутворення підприємства (фірми). Стратегія високих цін або "збирання вершків"; стратегія диференційованих цін; стратегія пільгових цін; стратегія дискримінаційних цін; стратегія єдиних цін; стратегія гнучких, еластичних цін; стратегія престижних цін; стратегія стабільних, незмінних, стандартних цін; стратегія неокруглених цін; стратегія цін масових закупок; стратегія співвідношення рівня цін з якістю товарів; стратегія низьких цін; стратегія цінового лідера; стратегія конкурентних цін; стратегія нестабільних цін.

Тема 10. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК (9 год.)

Інфляція та ціноутворення. Наводяться різноманітні визначення інфляції та характеристики особливостей її видів (очікуваної, неочікуваної, збалансованої, незбалансованої, помірної, галопуючої, гіперінфляції, інфляції попиту, інфляції пропозиції, цінової інфляції тощо). Вказуються фактори, що спричиняють інфляцію, а також наслідки.

Диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію, спожиту аграрним сектором. Визначення паритету цін, формула розрахунку паритетної ціни, місце індексів цін в системі їх встановлення. Досвід США з визначення даних показників. Причини диспаритету цін в Україні, його динаміка та сучасний стан.. Шляхи подолання диспаритету цін та встановлення раціонального співвідношення цін на сільськогосподарську продукцію та промислову продукцію (послуги), спожиту аграрним сектором.

Тема 11. Основи біржового ціноутворення (9 год).

Розглядаються сутність світових цін. Вимоги до світових цін. Розглядаються групи світових цін та принципи ціноутворення для кожної з груп.

Правила тлумачення торговельних термінів Міжнародною торговою палатою – ІНКОТЕРМС. Умови поставок, як базовий елемент біржового ціноутворення. Чотири категорії міжнародних термінів [ІНКОТЕРМС](#). Розглядаються такі базисні умови постачання: EXW, FOB, CIF та DDP.

Тема 12. Основи біржового ціноутворення (9 год).

Розглядаються сутність, цілі і методи біржового котирування цін. Основні біржі, які є орієнтиром при формуванні цін на основні види сільськогосподарської продукції. Котирування цін, як основний елемент ринкового ціноутворення. Трагування біржових графіків, основні цінові тренди та методи прогнозування цінових ситуацій.

Тема 13. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації (9 год.)

Функціонування електронної комерції в Україні. Переваги та недоліки використання електронного бізнесу. Моделі електронної комерції та особливості ціноутворення в залежності від обраної моделі. Віртуальний магазин (крамниця), віртуальна вітрина. Витрати пов'язані зі створенням Інтернет-магазину: створення веб-сайту, доступ в Інтернет, хостинг, реєстрація доменного імені, дизайн сайту і т.д. ; витрати на залучення і підтримку споживачів; витрати на рекламу; витрати, пов'язані з вибором платіжної системи; витрати на доставку товару покупцеві, тощо.

Структура навчальної дисципліни:

повного терміну денної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення							
Тема 1. Основні теорії ціноутворення.	1	9	2	2			5
Тема 2. Попит, пропозиція, ринкова рівновага	2	9	2	2			5
Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції	3	9	2	2			5
Тема 4. Види цін та їх класифікація	4	9	2	2			5
Тема 5. Державне регулювання процесів ціноутворення в Україні	5	9	2	2			5
Тема 6. Світовий та вітчизняний досвід регулювання цін на аграрну продукцію та продовольство	6-7	13	4	4			5
Разом за змістовим модулем 1	58		14	14			30
Змістовий модуль 2. Формування цінової політики підприємства в інформаційній економіці							
Тема 7. Склад та структура ціни. Витрати, прибуток та інші елементи ціни.	8-9	13	4	4			5
Тема 8. Основні методи ціноутворення	10	9	2	2			5
Тема 9. Стратегії ціноутворення	11	9	2	2			5
Тема 10. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК	12	4	2	2			-
Тема 11. Світові ціни. ІНКОТЕРМС.	13	9	2	2			5
Тема 12. Основи біржового ціноутворення.		9	2	2			5
Тема 13. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації	14	9	2	2			5
Разом за змістовим модулем 2	62		16	16			30
<i>Усього годин</i>	120		30	30			60

повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	заочна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення							
Тема 1-2. Основні теорії ціноутворення. Попит, пропозиція, ринкова рівновага		11	1	1			9
Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції		11	1	1			9
Тема 4. Види цін та їх класифікація		11	1	1			9
Тема 5. Державне регулювання процесів ціноутворення в Україні		11	1	1			9
Тема 6. Світовий та вітчизняний досвід регулювання цін на аграрну продукцію та продовольство		9	-	-			9
Разом за змістовим модулем 1		53	4	4			45
Змістовий модуль 2. Формування цінової політики підприємства в інформаційній економіці							
Тема 7. Склад та структура ціни. Витрати, прибуток та інші елементи ціни		10	1	1			8
Тема 8. Основні методи ціноутворення		10	1	1			8
Тема 9. Стратегії ціноутворення		10	1	1			8
Тема 10. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК		10	-	-			10
Тема 11. Світові ціни. ІНКОТЕРМС.		9	0,5	0,5			8
Тема 12. Основи біржового ціноутворення.		9	0,5	0,5			8
Тема 13. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації		9	-	-			9
Разом за змістовим модулем 2		67	4	4			59
<i>Усього годин</i>		120	8	8			104

повного терміну денної (заочної) форми навчання відокремленого структурного підрозділу «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	заочна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення							
Тема 1-2. Основні теорії ціноутворення. Попит, пропозиція, ринкова рівновага		11	1	1			9
Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції		11	1	1			9
Тема 4. Види цін та їх класифікація		11	1	1			9
Тема 5. Державне регулювання процесів ціноутворення в Україні.		11	1	1			9
Тема 6. Світовий та вітчизняний досвід регулювання цін на аграрну продукцію та продовольство		9	-	-			9
Разом за змістовим модулем 1		65	53	4	4		45
Змістовий модуль 2. Формування цінової політики підприємства в інформаційній економіці							
Тема 7. Структура ціни. Витрати, прибуток та інші елементи ціни		10	1	1			8
Тема 8. Основні методи ціноутворення		10	1	1			8
Тема 9. Стратегії ціноутворення		10	1	1			8
Тема 10. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК		10	-	-			10
Тема 11. Світові ціни. ІНКОТЕРМС.		9	0,5	0,5			8
Тема 12. Основи біржового ціноутворення.		9	0,5	0,5			8
Тема 13. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації		9	-	-			9
Разом за змістовим модулем 2		67	4	4			59
<i>Усього годин</i>		120	8	8			104

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	-
2.		-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення		
1	Ринкове ціноутворення: попит, пропозиція, ринкова рівновага (розв'язування задач)	4
2	Еластичність попиту і пропозиції, розрахунок коефіцієнтів еластичності (розв'язування задач)	2
3	Види цін, розрахунок цін-франко (розв'язування задач)	2
4	Державне регулювання цін в Україні та світі	2
5	Світовий та вітчизняний досвід державного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію та продовольство (підготовка презентацій)	4
Змістовий модуль 2. Формування цінової політики підприємства		
5	Формування ціни, її структура: витрати, прибуток, ПДВ, мито (розв'язування задач)	4
6	Основні методи ціноутворення (розв'язування задач)	2
7	Цінові стратегії. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК (розв'язування задач)	2
8	Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК	2
9	Світові ціни. Ціноутворення на умовах постачання Incoterms (розв'язування задач)	2
10	Основи біржового ціноутворення	2
11	Особливості ціноутворення в за умов цифровізації	2
	Всього	30

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	
2.		
3.		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Дайте визначення ціни за ринковим підходом.
2. Вкажіть класичне визначення ціни.
3. Назвіть основні функції ціни в умовах ринкової економіки.
4. Які завдання виконує обліково-вимірвальна функція ціни?
5. Які завдання виконує стимулююча функція ціни?
6. Які завдання виконує розподільча функція ціни?
7. Сформулюйте основний принцип ціноутворення в умовах ринку.
8. Чому і в умовах ринкової економіки необхідно поєднувати вільне ціноутворення з елементами його державного регулювання?
9. Який графічний вигляд має дія закону попиту–пропозиції?
10. Що означає поняття еластичності попиту за ціною?
11. Назвіть класифікаційні фактори цін.
12. Назвіть основні види цін в залежності від сфер товарного обслуговування.
13. Як диференціюють ціни за територією поширення?
14. Як розділяються ціни за часом дії?
15. Як диференціюються ціни щодо порядку відшкодування покупцем витрат по доставці продукції?
16. На які види ціни поділяються з врахуванням міри впливу держави на процес ціноутворення?
17. Вільні ціни та їх різновиди?
18. Дайте загальну характеристику біржовим цінам.
19. Які ціни називаються регульованими?
20. Назвіть основні складові роздрібною ціни.
21. Охарактеризуйте виробничу собівартість та повну собівартість.
22. Перелічіть основні статті витрат у рослинництві і тваринництві.
23. Чому важливо аналізувати структуру роздрібною ціни?
24. Під впливом яких факторів формується цінова стратегія продавця?
25. Охарактеризуйте основні напрями цінової політики продавців.
26. Проаналізуйте витратну чи ціннісну модель ціноутворення.
27. Для чого розраховують точку беззбитковості?
28. Що розуміють під поняттям «світова ціна» ?
29. Які види світових цін вам відомі?
30. Розкажіть про трансфертне ціноутворення?
31. Яким чином світові ціни впливають на ціни внутрішнього ринку?
32. Що означає аббревіатура ІНКОТЕРМС?
33. Які головні питання зовнішньоторгівельних угод регулює Інкотермс -2010?
34. Які умови поставок ви знаєте?
35. Що означає аббревіатура терміну EXW, згідно умов поставок за Інкотермс-2010?

36. Які види інфляції вам відомі?
37. За яких показників інфляція вважається помірною?
38. Які чинники спричинюють інфляцію?
39. Чим спричинено явище диспаритету цін?
40. Яким чином визначають паритет (диспаритет) цін?
41. Формула для розрахунку паритетної ціни.
42. Досвід США у визначенні паритетних цін.
43. Які шляхи подолання диспаритету цін на с.г. продукцію та промислову продукцію, спожиту сільським господарством?
44. Основні вимоги СОТ, щодо застосування програм державної підтримки?

45. Які найпопулярніші методи регулювання ринку застосовують більшість країн світу?
46. Охарактеризуйте основні положення діючої редакції Закону України “Про ціни та ціноутворення”.
47. В чому полягає суть цінового регулювання відповідно до Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України”?
48. Охарактеризуйте особливості ціноутворення на аграрну продукцію за галузевими законами, діючими на сучасному етапі розвитку економіки України.
49. Дайте визначення державної аграрної фінансової інтервенції та вкажіть цілі її застосування.
50. Що таке державна аграрна товарна інтервенція, які цілі її застосування?
51. В яких випадках держава запроваджує товарні або фінансові інтервенції?
52. Охарактеризуйте методику визначення мінімальної та максимальної інтервенційних цін на агропродукцію згідно з Законом України “Про державну підтримку сільського господарства”.
53. Що таке ціновий моніторинг та його значення.
54. На які державні органи в Україні покладені повноваження контролю за цінами?
55. Підстави для застосування санкцій за порушення державної дисципліни цін.
56. Назвіть найбільш розповсюджені порушення у сфері ціноутворення.
57. Що є підставою для штрафних санкцій?
58. Які штрафні санкції передбачаються за порушення державної дисципліни цін?
59. Здійснення Антимонопольним комітетом України контролю за правомірністю призначення цін підприємствами-монополістами.
60. Як класифікуються цінові порушення з огляду антимонопольного законодавства?
61. В якому випадку настає кримінальна відповідальність за порушення встановленого порядку ціноутворення?

Тести для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Вставте пропущене слово в класичному визначенні ціни:
Ціна – це грошовий вираз _____ товару.
 - a) цінності
 - b) вартості
 - c) кількості
 - d) обсягу

2. Вставте потрібне слово: В рамках ринкового підходу визначення ціни формулюється таким чином: ціна – це форма виразу цінності благ, що виявляється в процесі їх _____.
 - a) продажу
 - b) купівлі
 - c) обміну
 - d) виробництва

3. Об’єктами цінового регулювання в ринкових умовах не можуть бути:
 - a) витрати сільськогосподарського товаровиробника
 - b) рівень торгової націнки
 - c) рівень роздрібних цін на соціально значимі товари
 - d) рівень закупівельних цін на молоко

4. Державне регулювання закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію в розрізі маркетингових років пов’язано переважно з:

- a) особливостями фінансового планування в країні
 - b) вимогами Світової організації торгівлі
 - c) сезонністю виробництва
 - d) сезонністю споживання
5. Закон попиту передбачає, що:
- a) перевищення пропозиції над попитом викликає зниження ціни;
 - b) якщо доходи споживачів зростають, то вони купують більше товарів;
 - c) крива попиту має позитивний нахил;
 - d) коли ціна товару знижується, то обсяг покупок зростає.
6. Оптово-відпускна ціна це
- a) Витрати +торгова надбавка
 - b) Витрати + прибуток
 - c) Оптова ціна +ПДВ
 - d) Оптова ціна (-) мінус ПДВ
7. Роздрібна націнка може включати:
- a) витрати на логістику
 - b) зберігання
 - c) мерчендайзинг
 - d) прибуток
 - e) всі вищеперелічені варіанти
8. Акцизний збір входить до складу:
- a) біржової ціни
 - b) закупівельної ціни
 - c) роздрібною ціни
 - d) рівноважної ціни
9. Як називається система відслідковування цін у динаміці?
- a) біржові котирування
 - b) моніторинг цін
 - c) сезонні спостереження
 - d) наукові дослідження
10. Попит – це
- a) Потреба у певному товарі
 - b) Кількість товару, яку хоче і може продати продавець
 - c) Кількість товару, яку хоче і може придбати покупець
 - d) Потреба у споживанні товару, згідно науково-обґрунтованих норм.
11. Пропозиція – це
- a) Потреба у певному товарі
 - b) Кількість товару, яку хоче і може продати продавець
 - c) Кількість товару, яку хоче і може придбати покупець
 - d) Потреба у споживанні товару, згідно науково-обґрунтованих норм.
12. Нормативний рівень рентабельності використовується
- a) Для розрахунку максимального прибутку
 - b) Для розрахунку регульованих державою цін
 - c) Для розрахунку економічного прибутку

- d) Для розрахунку бухгалтерського прибутку
13. Ціна франко-станція відправлення передбачає:
- Витрати по доставці на станцію відправлення
 - Витрати по відвантаженні у вагон на станції відправлення
 - Витрати по доставці до станції призначення
 - Витрати по відвантаженні у вагон на станції призначення
14. Ціна франко-вагон станція відправлення передбачає:
- Витрати по доставці на станцію відправлення
 - Витрати по відвантаженні у вагон на станції відправлення
 - Витрати по доставці до станції призначення
 - Витрати по відвантаженні у вагон на станції призначення

8. Методи навчання

Під час навчального процесу застосовуються методи активного навчання, які максимально залучають студентів до пізнання нових тем та їх засвоєння, творче рішення конкретних проблем.

Застосовуються технічні засоби: лекційний матеріал подається на слайдовій презентації у програмі Power Point, максимально використовуються можливості Internet під час лекційних, практичних та лабораторних занять.

Курс «Ціноутворення на біржовому ринку» атестований на навчальній платформі НУБіП <https://elearn.nubip.edu.ua/>. Інтернет-технології дають можливість інтегрувати в електронний навчальний курс різні електронні елементи, які сприяють ефективному засвоєнню нового матеріалу та формуванню позитивної мотивації до навчання. Такі елементи (як відео ролики, анімації, ілюстровані графіки і схеми, оригінальні тести, посилання на інтернет-ресурси, всілякі інструменти для спілкування, співпраці та обміну повідомленнями) використовуються в даному курсі.

Для активізації роботи студентів застосовуються реальні бізнес-кейси, професійні ситуації, та оперативна інформація з різноманітних Internet-джерел. Такими інформаційними джерелами є цінні дані офіційної статистики, Мінагрополітики, Держзовнішінформу, трейдерських компаній, консалтингових агенцій, а також біржові котирування на Чиказької товарній біржі (CBOT), Паризькій біржі (MATIF), Аграрній біржі України, Українській біржі, тощо.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Об'єктом поточного контролю знань є: усні доповіді, результати бліц-опитувань, тестувань на семінарських заняттях; розв'язування задач на практичних заняттях; відвідування лекцій та активність на них; виконання модульних контрольних робіт та завдань для самостійного опрацювання.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля.

Після кожного змістового модуля проводиться контрольний захід у вигляді модульної контрольної роботи з метою перевірки рівня засвоєння матеріалу студентами. Виконання модульних контрольних робіт є *обов'язковим* заходом рубіжного зрізу знань студентів, який дозволяє викладачеві зорієнтуватися в

напрямках та формах подальшої роботи та викладання дисципліни. Студентам, цей захід допомагає закріпити знання певного змістового модуля та накопичити бали.

В якості самостійної роботи студенти виконують наукові проекти, виконання яких демонструє рівень попередніх знань, кругозору студента та засвоєння отриманих знань з даної дисципліни.

Об'єктом контролю знань студентів під час підсумкової атестації є результати виконання письмових екзаменаційних завдань. До під час підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які виконали навчальний план з дисципліни та набрали необхідну кількість балів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (100 балів) визначається, як сума рейтингу з атестації $R_{\text{ат}}$ (30 балів) та рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (70 балів)

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{ат}} + R_{\text{нр}}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1.

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	82-89
	74-81
Задовільно	64-73
	60-63
Незадовільно	35-59
	0-34

11. Методичне забезпечення

1. Панкратова Л.Л. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Ціна і ціноутворення», для ОС «Бакалавр», напрям підготовки: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, К. НУБіП України, 2020. 28 с.
2. Електронний навчальний курс «Ціна і ціноутворення», автор Л.Л. Панкратова. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1937> , протокол атестації №3 від 07-13.11.2018.

10. Рекомендована література

Основна

1. Панкратова Л.Л. Курс лекцій з дисципліни «Ціна і ціноутворення», для ОС «Бакалавр», напрям підготовки: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, К. НУБіП України, 2021. 74 с.
2. Колесников О. В. Ціноутворення. Навч. пос. Київ. Центр учбової літератури, 2017. 144 с.
3. Шпичак О.М., Стасіневич С.А., Боднар О.В. Ціна і ціноутворення на агропродовольчу продукцію. Навчальний посібник. Київ. ННЦ ІАЕ, 2019. 238 с.
4. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: Навч. пос. Київ. Кондор. 2015. 214с.

Допоміжна

5. Боднар О. В. Наукові аспекти моніторингу цін і витрат на продукцію рослинництва. *Управління розвитком*, 2016. №2 (184), с. 108-115.
6. Дяченко, Ю. А. Нормативно-правове забезпечення ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. *Причорноморські економічні студії*, 2017, 13 (2): 34-38.
7. Гуда, Н. Е. Економічна суть ціни та ціноутворення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*, 2019, №5, С. 106-110.
8. Кулага, Е. Правові аспекти державного регулювання ціноутворення в Україні. *Підприємництво, господарство і право*, 2021, С. 158-162.
9. Ільчук, М. М., Панкратова Л.Л. Розвиток торгівлі та проблеми в ланцюгах товаропостачання продовольства в Україні. *Економіка АПК*. №8. 2020. с. 22-28. URL: <http://www.eapk.org.ua/contents/2020/08/22>
10. Наторіна, А. О. Ландшафт традиційного ритейлу в умовах цифровізації. *Економічний форум*, 2018, 3: 130-133.
11. Панкратова Л.Л. Грабіна С.М. Цінові позиції української пшениці на світовому ринку. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. Том 11 (4). 2020. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/15242>
12. Панкратова Л.Л. Структурні особливості формування цін на молоко в продовольчому ланцюгу. *Економіка і прогнозування*. 2018. №3. с.116-123.
13. Панкратова Л.Л. Чинники, що формують цінові тренди на пшеницю на світових біржах та спотовому ринку України. *Український соціум*. 2017. №3(62). С. 76-86. URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/no-3-62-2017/chinniki-shho-formujut-cinovi-trendi-na-pshenicju-na-svitovih-birzhah-i-spotovomu-rinku-ukraini/>
14. Панкратова Л.Л. Витрати на виробництво молока як чинник його конкурентоспроможності. *Економіка АПК*. 2019. № 8. с. 46–52.
15. Панкратова Л.Л. Функціонування та розвиток ринку молока в Ізраїлі. *Науково-практичне видання*. К. : ННЦ ІАЕ, 2014. – 40 с.

16. Подлевська, О. М. Принципи ціноутворення в електронній комерції. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*, 2019, 1 (65): 311-317.
17. Риндін-Баранов С.С., Романчик Т.В. Аналіз методичних положень щодо формування цін. *Економіка*. 2019. № 1 (2).
18. Чичуліна, К. В. Конспект лекцій з дисципліни «Ціни і ціноутворення». 2017.
19. Шпичак О.М. Проблеми ціноутворення в контексті купівельної спроможності населення та інфляційних процесів. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 59
20. Шпичак О.М. Економіко-організаційні неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання. *Економіка АПК*. 2015. № 6 - С. 85-90.
21. Dibrova, A., Pankratova, L., Cheban, I. Simulation of agricultural policy scenarios using the AGMEMOD model. CEUR Workshop Proceedings, 2020, Vol-2732, p. 471-486. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200471.pdf> (Scopus)
22. Kvasha, S., Pankratova, L., Koval, V., & Tamošiūnienė, R. Illicit Financial Flows in Export Operations with Agricultural Products. *Intellectual Economics*, 2019, 13(2), 195-209. URL: <https://ojs.mruni.eu/ojs/intellectual-economics/article/view/530> (Scopus)
23. Pankratova, L., Paientko, T., Lysenko, Y. Using Trading System Consolidated Models in Stock Exchange Price Forecasting. *Communications in Computer and Information Science*, 2020, 1175 CCIS, с. 364-391. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-39459-2_17 (Scopus)
24. Pankratova L., Paientko T., Lysenko Y. Forecasting Prices on the Stock Exchange Using a Trading System. CEUR Workshop Proceedings, 2019. Vol-2393, p. 332-346. URL: http://ceur-ws.org/Vol-2393/paper_292.pdf (Scopus)
25. Reznik N., Pankratova L. High-Frequency Trade as a component of Algorithmic Trading: market consequences. CEUR Workshop Proceedings, 2018. Vol-2104, p.73-83. URL: http://ceur-ws.org/Vol-2104/paper_174.pdf (Scopus)

13. Інформаційні ресурси

1. CME-group. URL: www.cmegroup.com/
2. Аграрна біржа. URL: www.agrex.gov.ua
3. УкрАгроКонсалт. URL: <http://www.ukragroconsult.com>
4. Міністерство аграрної політики і продовольства. URL: www.minagro.gov.ua
5. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
6. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
7. Українська біржа. URL: www.ux.ua